Informatica

Les 2

bibliotheekklassen - Leibniz - digitaal

Jan Lemeire

Informatica 2e semester

februari – mei 2022

VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL

Vandaag

1. Object-georiënteerd programmeren
2. Oefening
3. Bibliotheekklassen
4. Goocheltruc
5. Deel III: hoofdstuk 0
6. Deel III: hoofdstuk 1
7. Binaire representatie

Object-georiënteerd programmeren

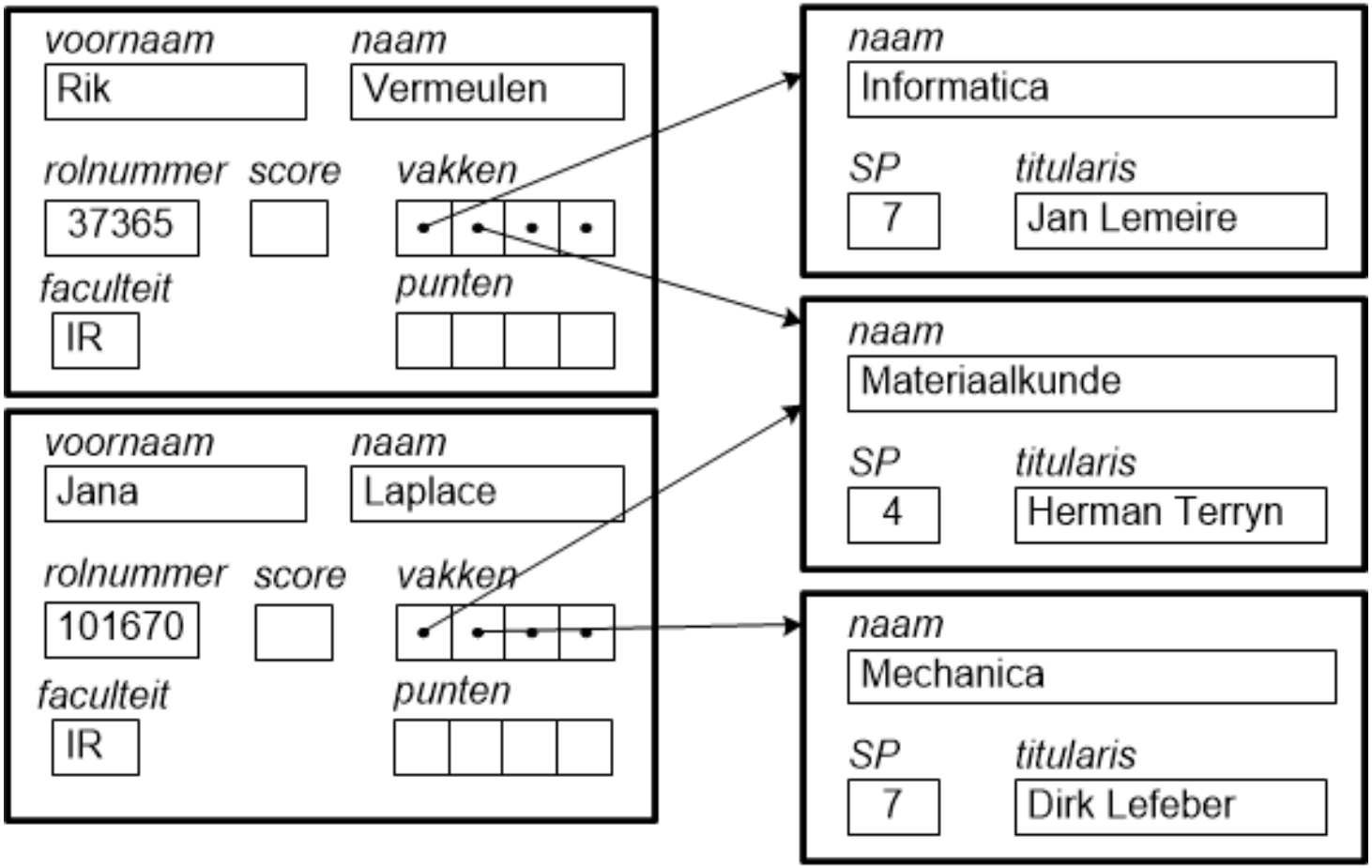
voornaam
Rik
naam
Vermeulen
rolnummer
37365
score
vakken
faculteit
IR
punten
voornaam
Jana
naam
Laplace
rolnummer
101670
score
vakken
faculteit
IR
punten
naam
Informatica
SP
7
titularis
Jan Lemeire
naam
Materiaalkunde
SP
4
titularis
Herman Terryn
naam
Mechanica
SP
7
titularis
Dirk Lefeber

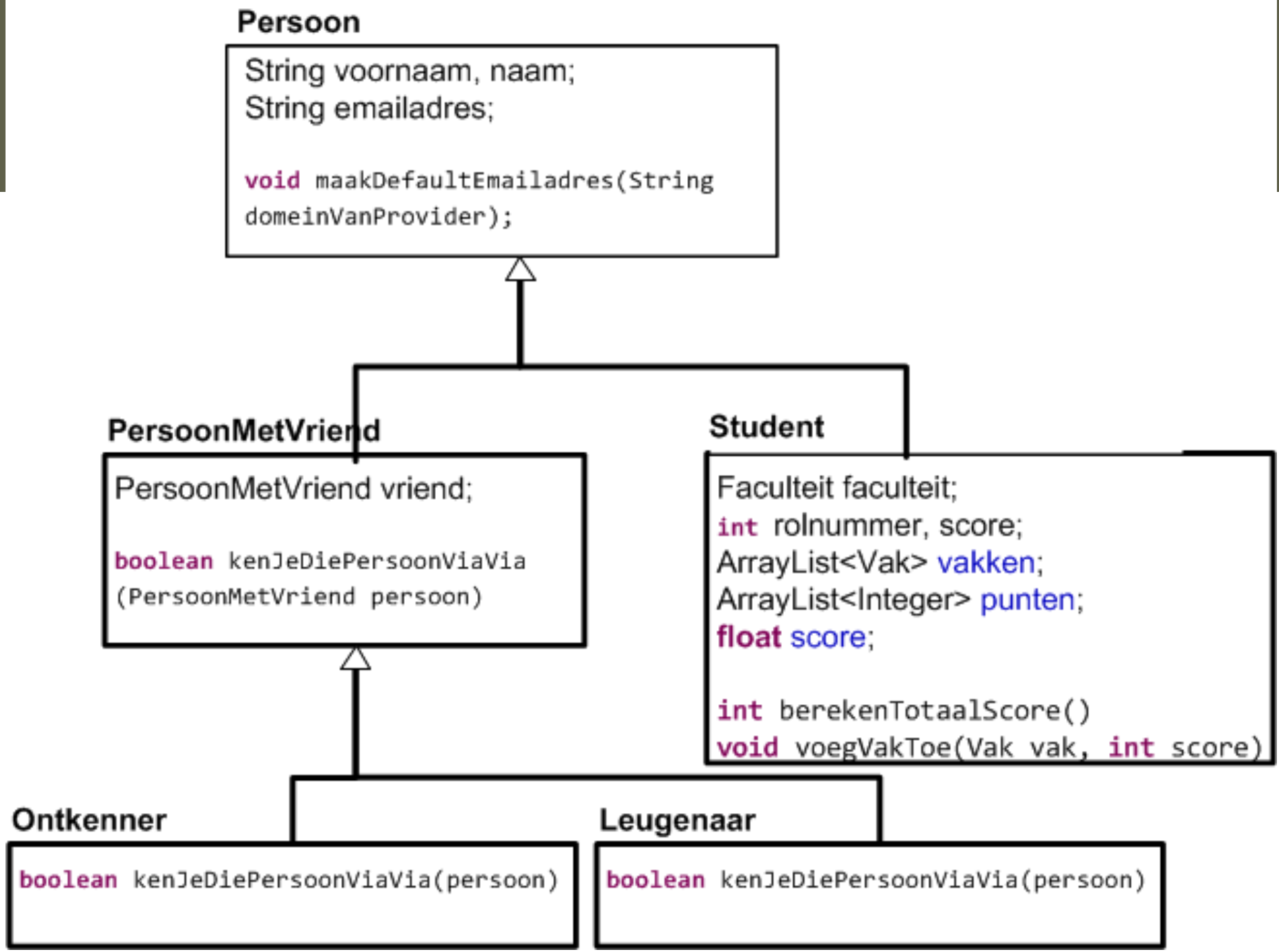
Persoon
String voornaam, naam;
String emailadres;
void maakDefaultEmailadres(String domeinVanProvider);
PersoonMetVriend
PersoonMetVriend vriend;
boolean kenJeDiePersoonViaVia (PersoonMetVriend persoon)
Student
Faculteit faculteit;
int rolnummer, score;
ArrayList<Vak> vakken;
ArrayList<Integer> punten;
float score;
int berekenTotaalScore()
void voegVakToe(Vak vak, int score)
Ontkenner
boolean kenJeDiePersoonViaVia(persoon)
Leugenaar
boolean kenJeDiePersoonViaVia(persoon)

```java
public class Persoon {

    //========================== ATTRIBUTEN ============================//
    String voornaam, naam;
    String emailadres;

    //========================== CONSTRUCTORS ==========================//
    Persoon(String voornaam, String naam){
        this.voornaam = voornaam;
        this.naam = naam;
    }
    Persoon(String voornaam, String naam, String emailadres){
        this.voornaam = voornaam;
        this.naam = naam;
        this.emailadres = emailadres;
    }

    //========================== METHODES ==============================//
    public void maakDefaultEmailadres(String domeinVanProvider){
        emailadres = voornaam+"."+naam+"@"+domeinVanProvider;
    }

    public String toString(){
        return voornaam+" "+naam+(emailadres==null?"": " ["+emailadres+"]");
    }
}
```

p. 21

```
public class Student extends Persoon
{
        enum Faculteit {IR, WE, GF, LK, LW, ES, RC, PE};

        int rolnummer;
        Faculteit faculteit = Faculteit.IR;
        ArrayList<Vak> vakken;
        Map<Vak, Integer> punten;
        float score;

        Student(String voornaam, String naam, int rolnummer, Faculteit fac){
                super(voornaam, naam);
                this.rolnummer=rolnummer;
                this.faculteit = fac;
                vakken = new ArrayList<Vak>();
                punten = new HashMap<Vak, Integer>();
        }
}
public class Vak {
        String naam, titularis;
        int SP;
        Vak(String naam, String titularis, int SP){
                this.naam = naam;
                this.titularis = titularis;
                this.SP = SP;
        }
}
```

Map

p. 33

```
public static void main(String[] args) {
    Student rik = new Student("Rik", "Vermeulen", 37365, Faculteit.IR);
    Student jana = new Student("Jana", "Laplace", 101670, Faculteit.WE);

    Vak informatica = new Vak("Informatica", "Jan Lemeire", 7);
    Vak materiaalkunde = new Vak("Materiaalkunde", "Herman Terryn", 4);
    Vak mechanica = new Vak("Mechanica", "Dirk Lefeber", 7);

    rik.vakken.add(informatica);
    rik.punten.put(informatica, 14);
    rik.vakken.add(materiaalkunde);
    rik.punten.put(materiaalkunde, 12);
    rik.vakken.add(mechanica);
    rik.punten.put(mechanica, 17);

    jana.vakken.add(informatica);
    jana.punten.put(informatica, 16);
    jana.vakken.add(mechanica);
    jana.punten.put(mechanica, 13);
}
```

Berekening score

Deze methode staat in de klasse Persoon en heeft zo toegang tot attributen `score` en `punten`. *Anders moet je het object er voor zetten met een punt.*

```
float berekenTotaalScore(){
    score=0; // score is gedefinieerd als attribuut van de klasse
    int totaalSP=0; // dit is een lokale variabele van de methode
    for(Vak vak: vakken){
        score += punten.get(vak) * vak.SP;
        totaalSP += vak.SP;
    }
    score /= totaalSP;
    return score;
}
```

for-lus

```
float scoreRik = rik.berekenTotaalScore();
float scoreJana = jana.berekenTotaalScore();
System.out.println(rik+" behaalde "+scoreRik+"/20");
System.out.println(jana+" behaalde "+scoreJana+"/20");
```

Oefening

```java
public class ObjectOefening {

    /** PROGRAMMA */
    public static void main(String[] args) {

        KlasseA a1 = new KlasseA(10);
        KlasseA a2 = new KlasseA(2, 8);

        System.out.println("a1 = "+a1);
        System.out.println("a2 = "+a2);

        KlasseB b1 = new KlasseB();
        System.out.println("b1 = "+b1);

        a1.f(3);
        a2.f(3);

        System.out.println("a1 = "+a1);
        System.out.println("a2 = "+a2);

        b1.g(a2);
        System.out.println("b1 = "+b1);
    }
}
```

```java
class KlasseA {
    int x, y;
    KlasseA(int x){
        this.x=x;
        this.y=0;
    }
    KlasseA(int x, int y){
        this.x=x;
        this.y=y;
    }
    void f(int factor){
        x = factor * x;
        y = y / factor;
    }
    public String toString(){
        return "A [x="+x+";y="+y+"]";
    }
}
class KlasseB {
    int z = 5; // default waarde

    void g(KlasseA a){
        z = z * a.x + a.y;
    }
    public String toString(){
        return "B [z="+z+"]";
    }
}
```

Javabibliotheek-klassen

Scanner

- stelt je in staat om String te ontleden
- verwerken gebruikersinvoer en/of tekstbestanden

```
import java.util.Scanner;
public class ScannerExample {

	public static void main(String[] args) {
		Scanner scanner = new Scanner(System.in);

		System.out.print("Geef een invoer:");
		double num = scanner.nextDouble();

		System.out.println("De vierkantswortel van " + num +
"is: " + Math.sqrt(num));
		scanner.close();
	}
}
```

Hoe?

1. Maak een object via 1 van de constructors
2. Gebruik methoden op object
3. Eventueel afsluiten

Gebruik online documentatie

Constructors

Constructor Summary

Scanner(**InputStream** source)
Constructs a new Scanner that produces values scanned from the specified input stream.

Scanner(**Path** source)
Constructs a new Scanner that produces values scanned from the specified file.

Scanner(**String** source)
Constructs a new Scanner that produces values scanned from the specified string.

Method Summary	
void	**close**() Closes this scanner.
String	**findInLine**(**String** pattern) Attempts to find the next occurrence of a pattern constructed from the specified string, ignoring delimiters.
String	**findWithinHorizon**(**Pattern** pattern, int horizon) Attempts to find the next occurrence of the specified pattern.
boolean	**hasNext**() Returns true if this scanner has another token in its input.
boolean	**hasNext**(**String** pattern) Returns true if the next token matches the pattern constructed from the specified string.
boolean	**hasNextBoolean**() Returns true if the next token in this scanner's input can be interpreted as a boolean value using a case insensitive pattern created from the string "true|false".
boolean	**hasNextDouble**() Returns true if the next token in this scanner's input can be interpreted as a double value using the **nextDouble()** method.
boolean	**hasNextFloat**() Returns true if the next token in this scanner's input can be interpreted as a float value using the **nextFloat()** method.
boolean	**hasNextInt**() Returns true if the next token in this scanner's input can be interpreted as an int value in the default radix using the **nextInt()** method.
boolean	**hasNextLine**() Returns true if there is another line in the input of this scanner.
boolean	**hasNextLong**() Returns true if the next token in this scanner's input can be interpreted as a long value in the default radix using the **nextLong()** method.
String	**next**() Finds and returns the next complete token from this scanner.
boolean	**nextBoolean**() Scans the next token of the input into a boolean value and returns that value.
double	**nextDouble**() Scans the next token of the input as a double.
float	**nextFloat**() Scans the next token of the input as a float.

1.2.2 Random

- Pseudowillekeurig getal, want computer is een *deterministisch systeem*
- Gebaseerd op een algoritme die een reeks van schijnbaar-total-willekeurige getallen genereert

```
nSeed = 5323 # initial starting seed
def PRNG():
    global nSeed

    # Take the current seed and generate a new value from it
    nSeed = 8253729 * nSeed + 2396403

    # Take the seed and return a value between 0 and 32767
    return nSeed  % 32767
```

for-lus

p. 15-16

```
import java.util.Random;

public class Randomtest {
   public static void main(String[] args) {
// de seed wordt automatisch bepaald (op basis van de huidige tijd)
        Random rand = new Random();
        for (int i=0; i<8; i++)
                System.out.print(rand.nextInt(1000) + ", ");
        System.out.println();

        rand = new Random(42); // vaste seed
        for (int i=0; i<8; i++)
             System.out.print(rand.nextInt(1000) + ", ");
        System.out.println();

        rand = new Random(42); // vaste seed (dezelfde!)
        for (int i=0; i<8; i++)
              System.out.print(rand.nextInt(1000) + ", ");
        System.out.println();
   }
}
```

Uitvoer:

```
200, 593, 612, 198, 427, 419, 276, 790,
130, 763, 248, 884, 970, 525, 505, 918,
130, 763, 248, 884, 970, 525, 505, 918,
```

Java's for-lus

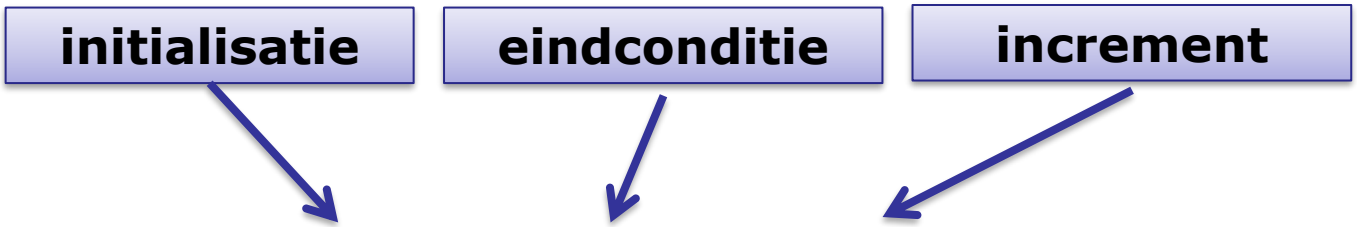


```
for(int i=0;i<100;i+=2){
      System.out.print(i+", ");
}
```

$$i \mathrel{+}= 2 \quad \equiv \quad i = i + 2$$

$$i{+}{+} \quad \equiv \quad i \mathrel{+}= 1 \quad \equiv \quad i = i + 1$$

Constructor

Constructor Summary

Random()
Creates a new random number generator.

Random(long seed)
Creates a new random number generator using a single long seed.

Method Summary

boolean	**nextBoolean**() Returns the next pseudorandom, uniformly distributed boolean value from this random number generator's sequence.
void	**nextBytes**(byte[] bytes) Generates random bytes and places them into a user-supplied byte array.
double	**nextDouble**() Returns the next pseudorandom, uniformly distributed double value between 0.0 and 1.0 from this random number generator's sequence.
float	**nextFloat**() Returns the next pseudorandom, uniformly distributed float value between 0.0 and 1.0 from this random number generator's sequence.
double	**nextGaussian**() Returns the next pseudorandom, Gaussian ("normally") distributed double value with mean 0.0 and standard deviation 1.0 from this random number generator's sequence.
int	**nextInt**() Returns the next pseudorandom, uniformly distributed int value from this random number generator's sequence.
int	**nextInt**(int bound) Returns a pseudorandom, uniformly distributed int value between 0 (inclusive) and the specified value (exclusive), drawn from this random number generator's sequence.
long	**nextLong**() Returns the next pseudorandom, uniformly distributed long value from this random number generator's sequence.
void	**setSeed**(long seed) Sets the seed of this random number generator using a single long seed.

1.2.3 De ArrayList

- Opslaan van elementen

≈ de Python-lijst

ArrayList vs Python list

Array	ArrayList	Python list	Python tuple
Arrays zien we volgende keer	*Flexibele grootte*	*Flexibele grootte*	*Vaste grootte*
	Initiële grootte facultatief	*Niet nodig*	*Bij initialisatie*
	`ArrayList<Integer> arrayList = new ArrayList<Integer>();`	`list=[]`	*Creatie en initialisatie samen*
	Initialisatie niet mogelijk	`list=[1, 2, 3]`	`tuple = (1, 2, 3, 4, 5 )`
	`x = arrayList.get(2);`	`x=list[2]`	`x=tuple[2]`
	`arrayList.set(1, 5);`	`list[1]=5`	*Veranderen niet mogelijk*
	`arrayList.add(7);`	`list.append(7)`	*Niet mogelijk*
	`arrayList.size()`	`len(list)`	`len(tuple)`

Aanmaken

Constructor Summary

ArrayList()

Constructs an empty list with an initial capacity of ten.

ArrayList(int initialCapacity)

Constructs an empty list with the specified initial capacity.

```
ArrayList<Integer> array = new ArrayList<Integer>();
```

- Bij het aanmaken specifieer je het type
  - Type is dus in feite een 'parameter'

Java Generics

- Je maakt een klasse, maar laat het exacte type nog onbepaald
  - Gebruiker geeft het type mee bij constructie
- Moet wel een klasse zijn
  - Elk primitief type heeft een klassevariant

Primitief type	Klasse
`int`	`Integer`
`float`	`Float`
`double`	`Double`
`char`	`Char`
`boolean`	`Boolean`

Method Summary

boolean	add(E e) Appends the specified element to the end of this list.
void	add(int index, E element) Inserts the specified element at the specified position in this list.
boolean	contains(Object o) Returns true if this list contains the specified element.
E	get(int index) Returns the element at the specified position in this list.
int	indexOf(Object o) Returns the index of the first occurrence of the specified element in this list, or -1 if this list does not contain the element.
boolean	isEmpty() Returns true if this list contains no elements.
E	remove(int index) Removes the element at the specified position in this list.
boolean	remove(Object o) Removes the first occurrence of the specified element from this list, if it is present.
E	set(int index, E element) Replaces the element at the specified position in this list with the specified element.
int	size() Returns the number of elements in this list.

KIES EEN GEHEIM GETAL TUSSEN 1 & 64

6 kaartjes – 6 ja/nee vragen

Benjamin Jadot, 1e bachelor industrieel ingenieur, 2016

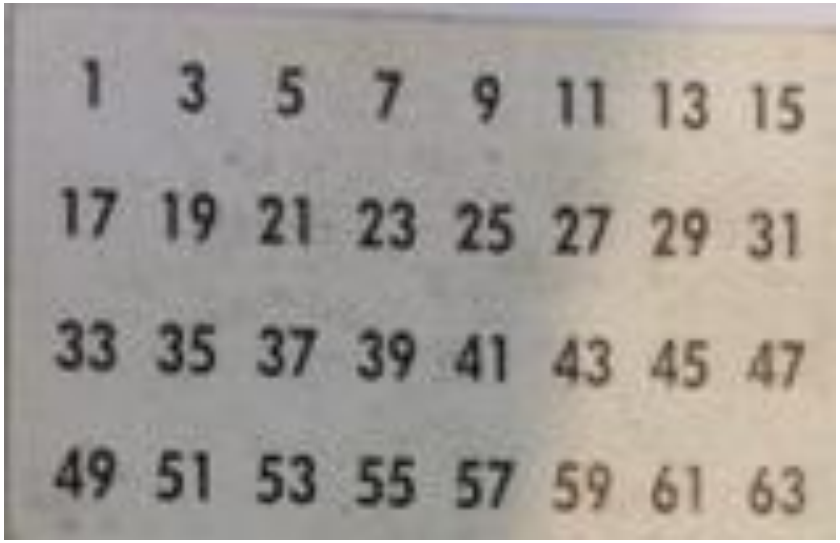
1 3 5 7 9 11 13 15
17 19 21 23 25 27 29 31
33 35 37 39 41 43 45 47
49 51 53 55 57 59 61 63

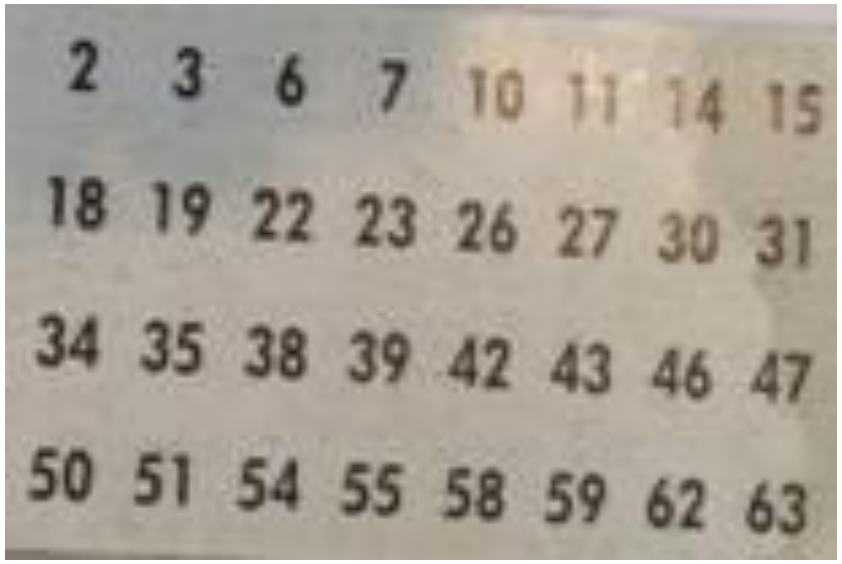
2 3 6 7 10 11 14 15
18 19 22 23 26 27 30 31
34 35 38 39 42 43 46 47
50 51 54 55 58 59 62 63

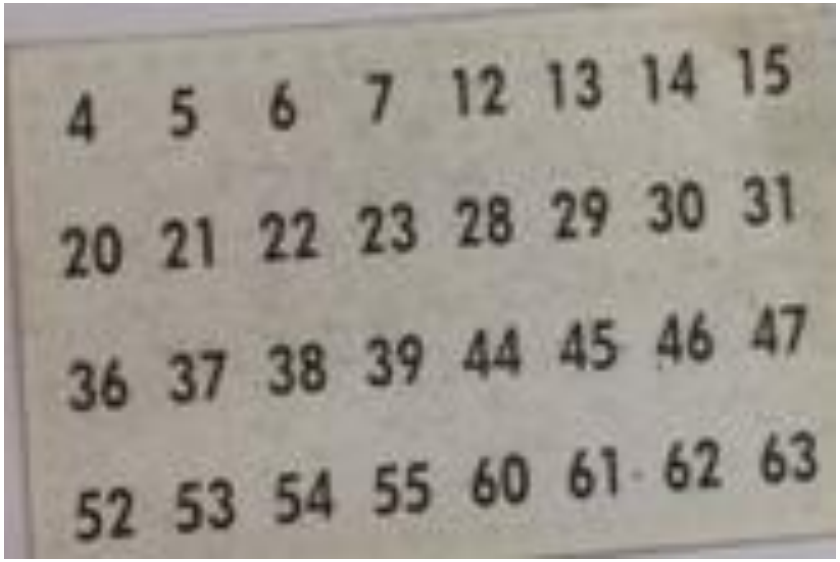
4 5 6 7 12 13 14 15
20 21 22 23 28 29 30 31
36 37 38 39 44 45 46 47
52 53 54 55 60 61 62 63

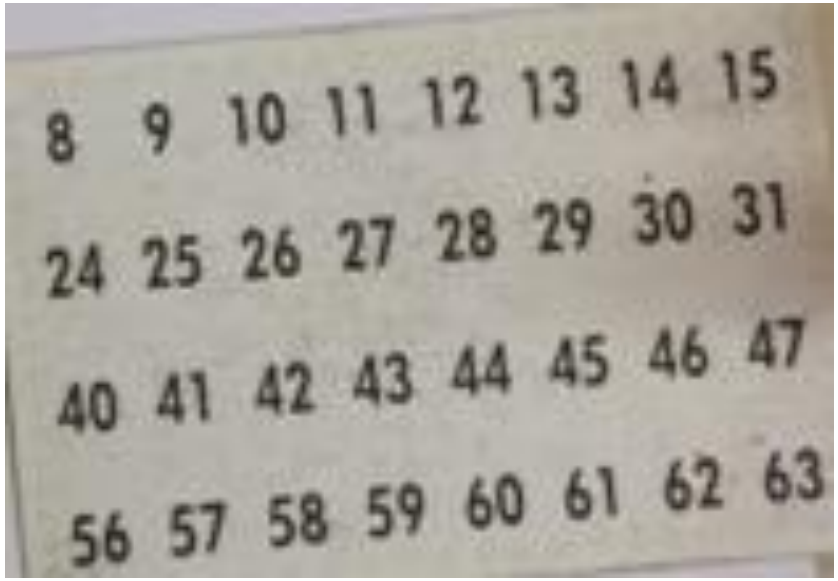
8 9 10 11 12 13 14 15
24 25 26 27 28 29 30 31
40 41 42 43 44 45 46 47
56 57 58 59 60 61 62 63

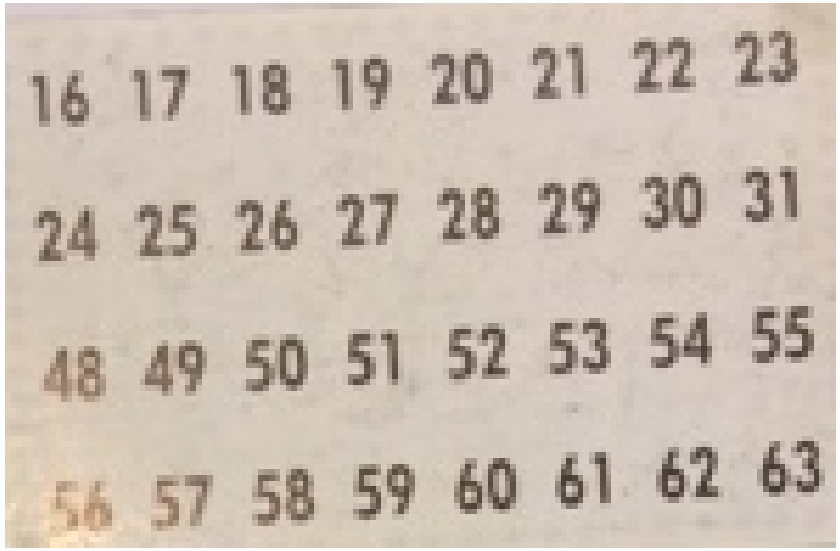
16 17 18 19 20 21 22 23
24 25 26 27 28 29 30 31
48 49 50 51 52 53 54 55
56 57 58 59 60 61 62 63

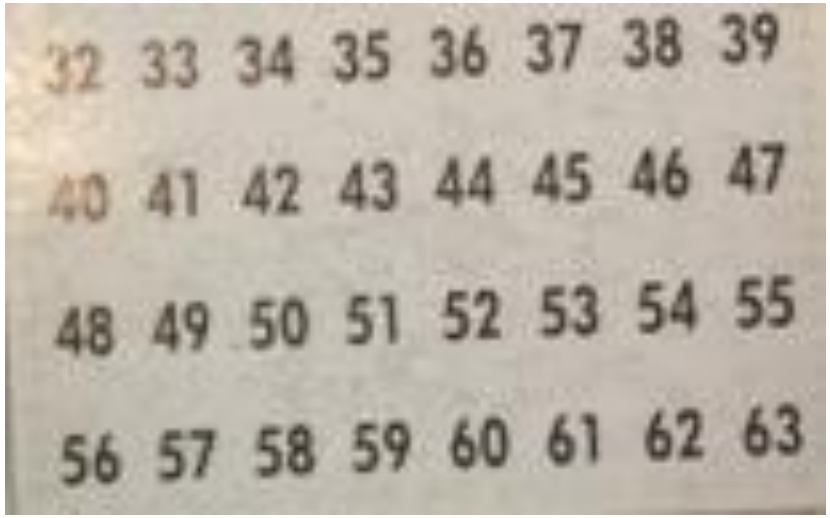
32 33 34 35 36 37 38 39
40 41 42 43 44 45 46 47
48 49 50 51 52 53 54 55
56 57 58 59 60 61 62 63

Leibniz

$$\frac{\partial f}{\partial x}$$

1646 – 1716

Calculemus!

Berechnen wir!

Leibniz

1646 – 1716

- Droomde van de "**Calculus ratiocinator**"
  - Een logisch denkend apparaat

Waarmaken van Leibniz's droom

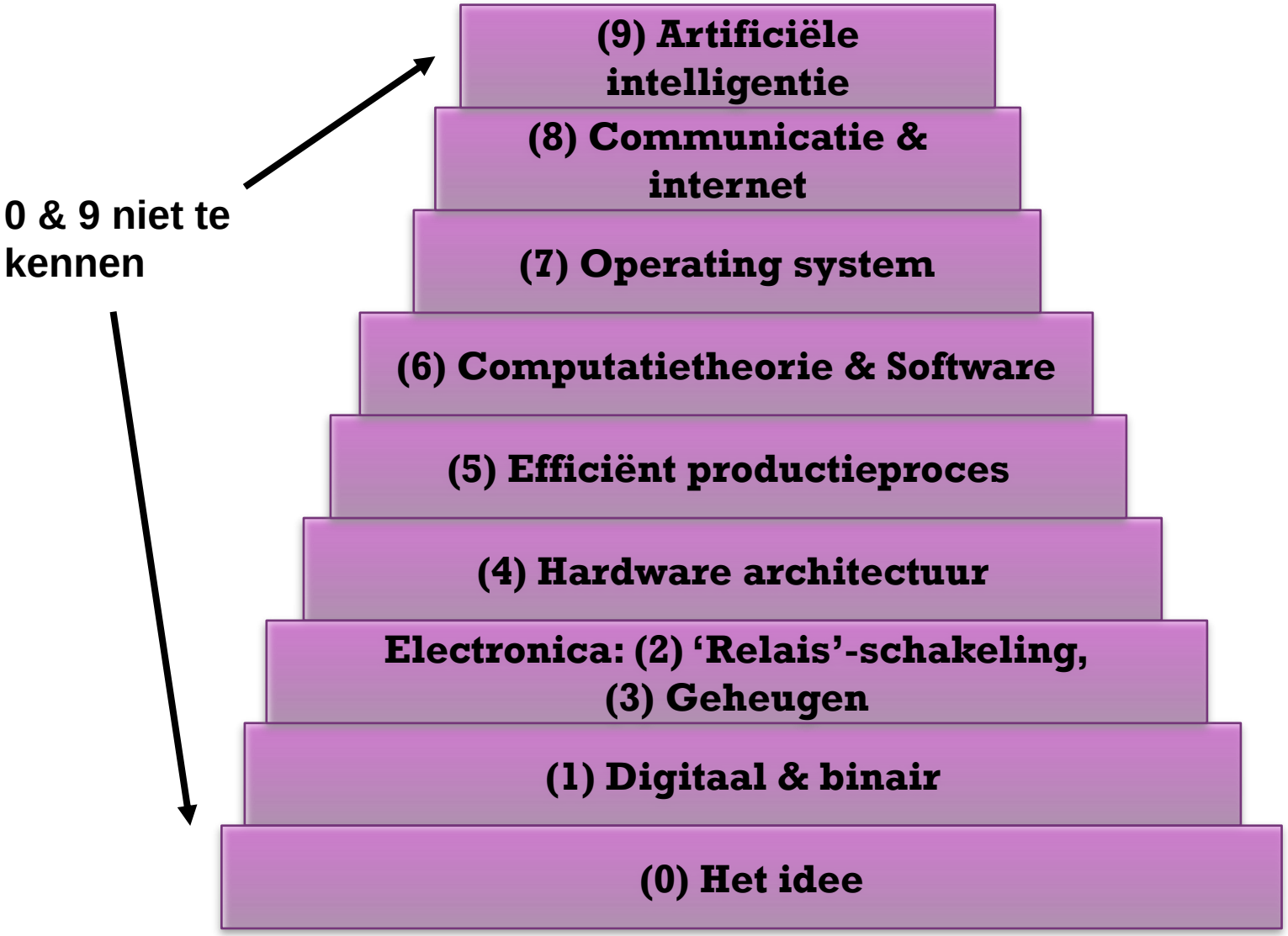

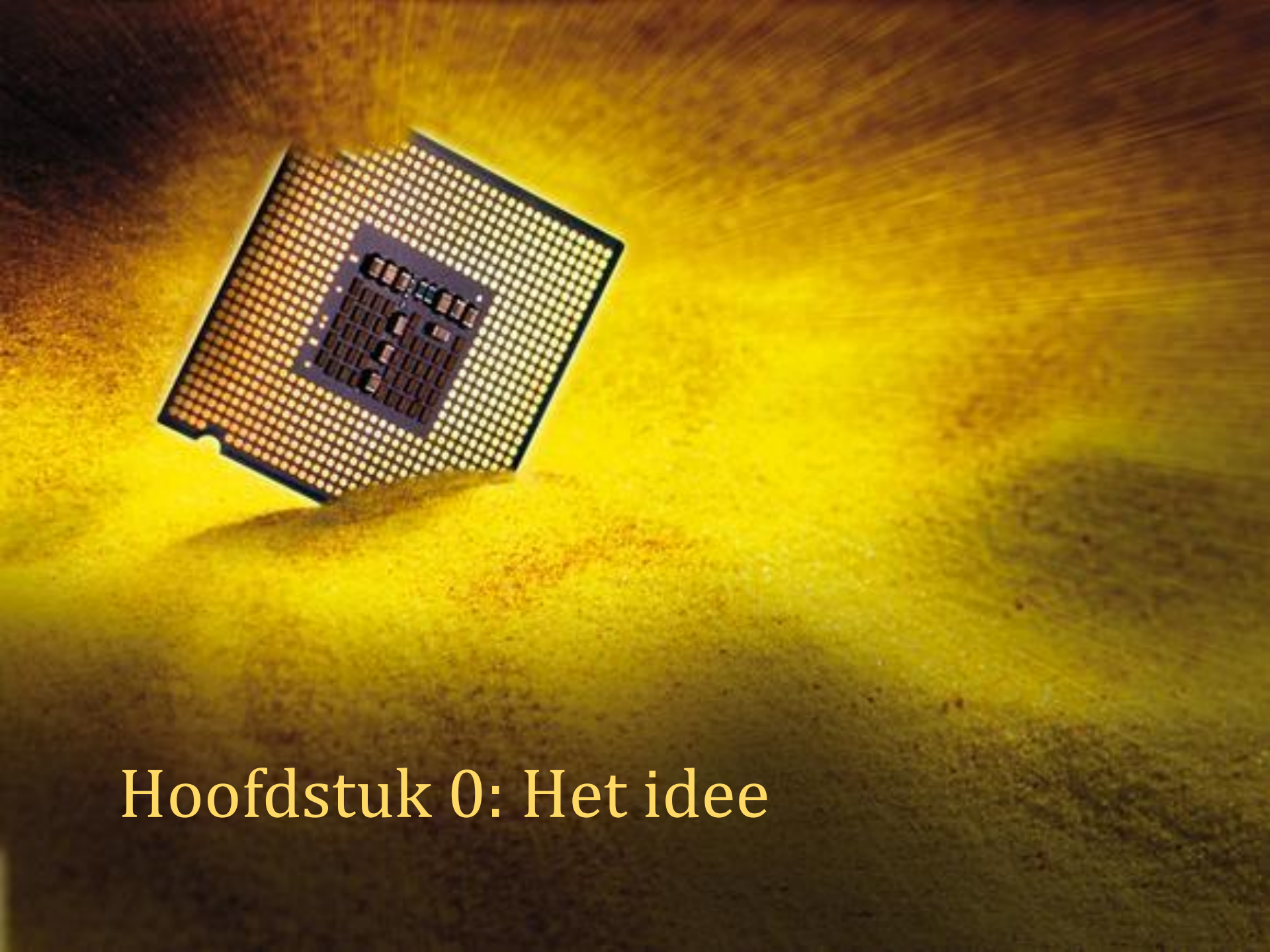

Hoofdstuk 0: Het idee

Eerste computer, mechanisch

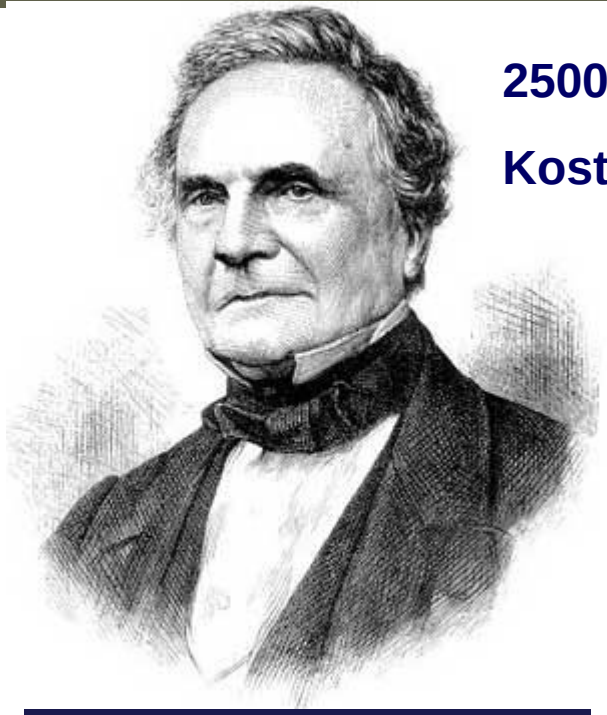

Charles Babbage
1791-1871

25000 mechanische onderdelen

Kostprijs: 17470 £

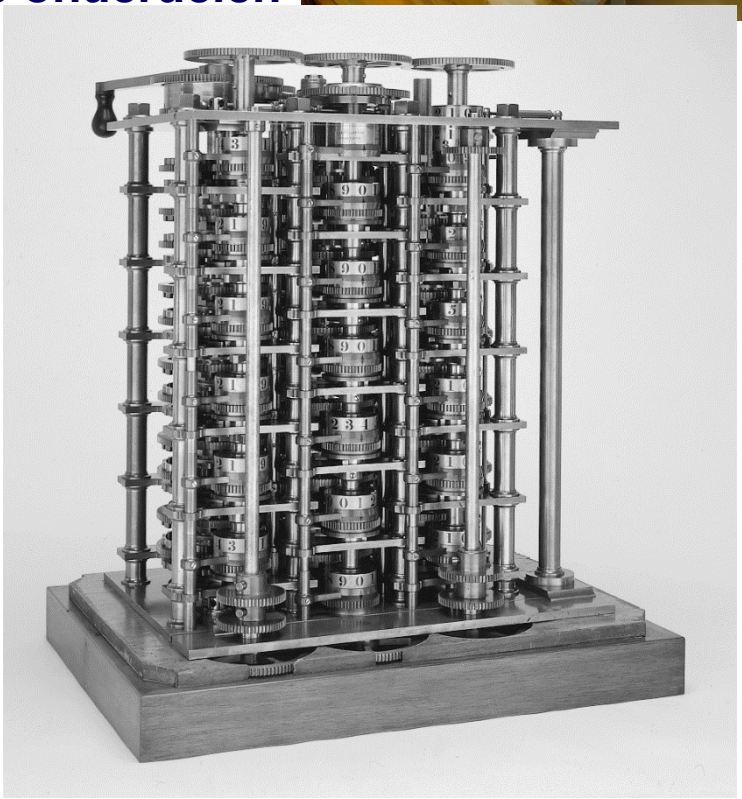

De eerste computer-wetenschapper & visionair

Ada Lovelace
1815 – 1852

- “Poëtische wetenschap”.
- Ziet kracht van Babbage’s machine
- Machine kan ook met symbolen om => mentale processen!
- Beschrijft wat software en een algoritme is: *stap-voor-stap bewerkingen doen om tot de oplossing te komen*.
- Voorziet het inzetten van herbruikbare functies.
- Schrijft het eerste programma bestemd voor de universele computer van Charles Babbage.
- Vraagt zich af of "machines ooit zullen kunnen denken?" Ze dacht van niet.

Ada ving een glimp van de toekomst...

In de 1980s is de programmeertaal ‘Ada’ ter ere van haar gemaakt

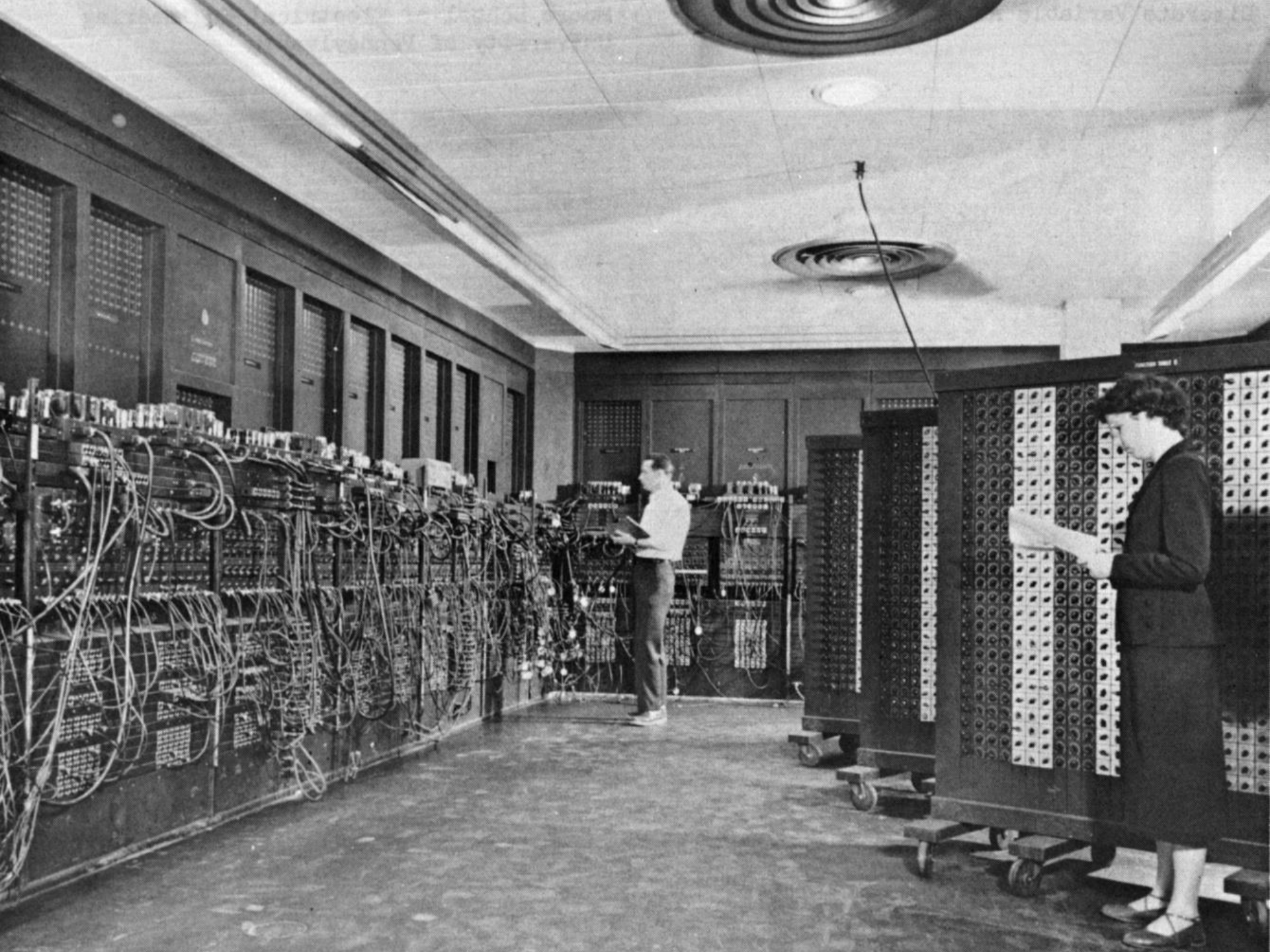

ENIAC

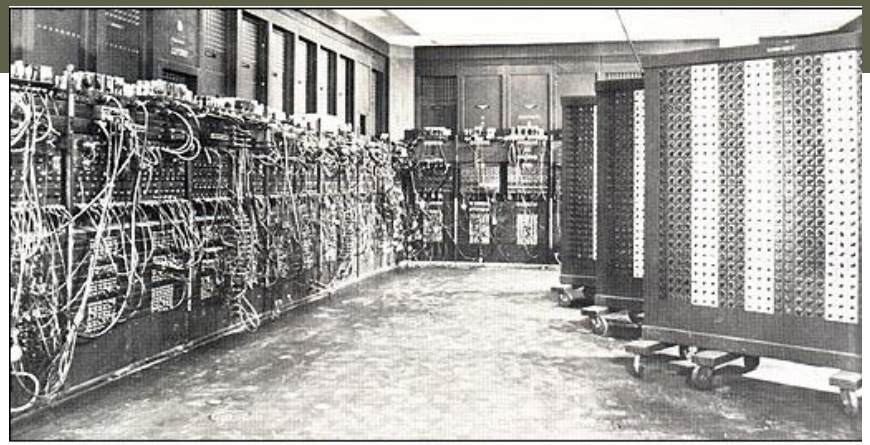

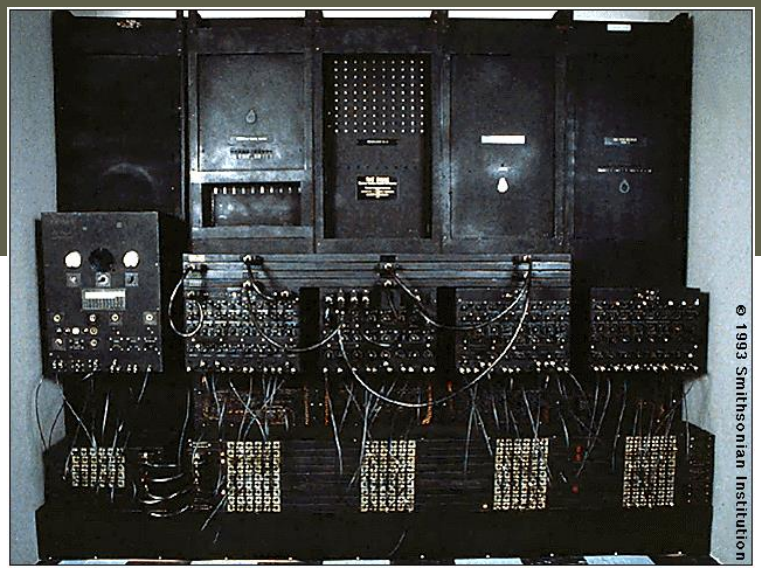

Eerste computer: WOII

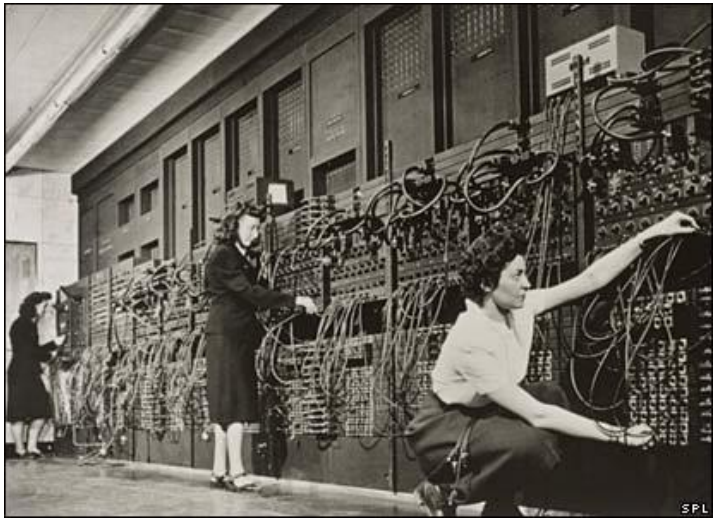

John Mauchly and John Eckert, 1945

John Atanasoff
1903 – 1995

Clifford Berry
1918 – 1963

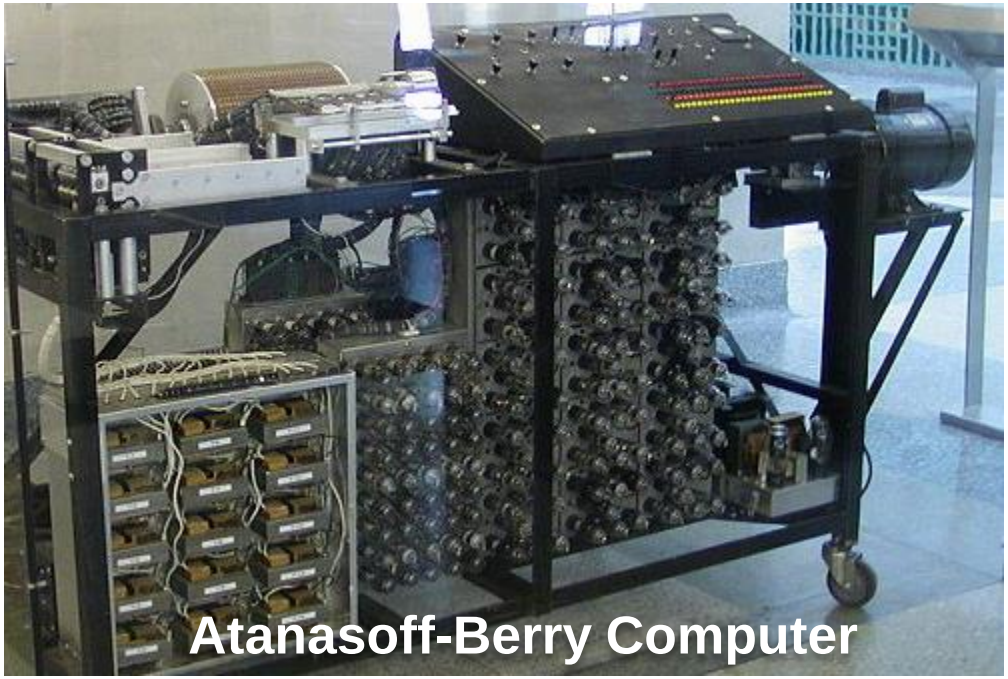

Atanasoff-Berry Computer

Honeywell v. Sperry Rand case, 1973

Honeywell v. Sperry Rand case, 1973

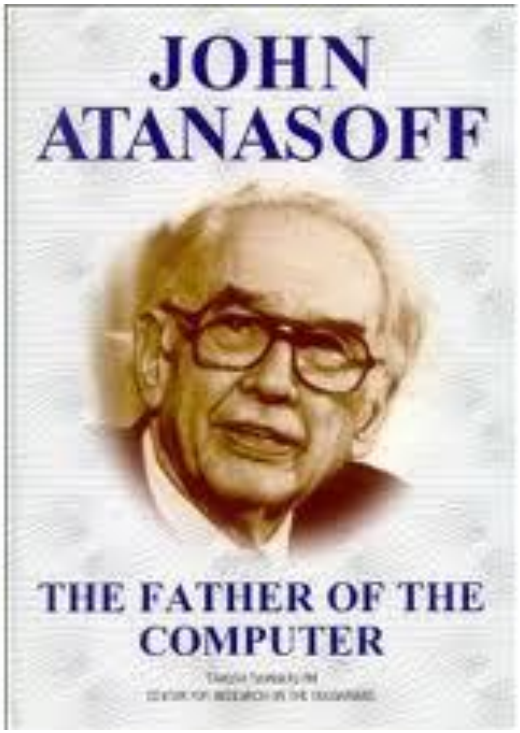
JOHN
ATANASOFF
THE FATHER OF THE
COMPUTER

Deel III: referenties

- "The Innovators: How a Group of Hackers, Geniuses and Geeks Created the Digital Revolution", by Walter Isaacson, 2014. *Aanwezig in de VUB-bibliotheek.*
  - In het Nederlands: "De uitvinders, hoe een groep hackers, genieën en nerds de digitale revolutie ontketende."
- "The Universal Computer. The Road from Leibniz to Turing", by Martin Davis, 2000. *Aanwezig in de VUB-bibliotheek.*
- Links op parallel.vub.ac.be

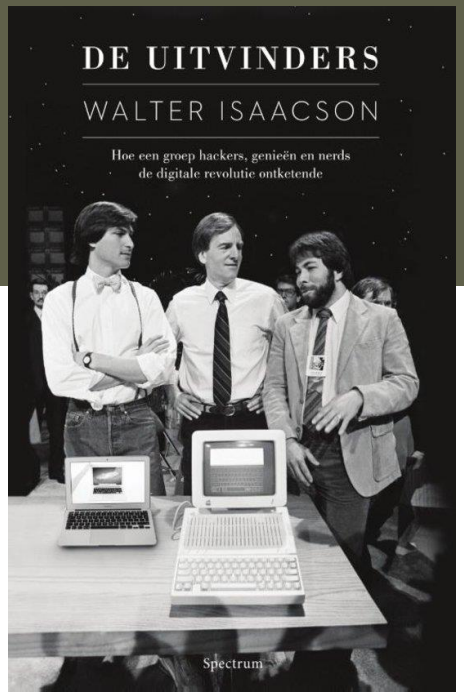

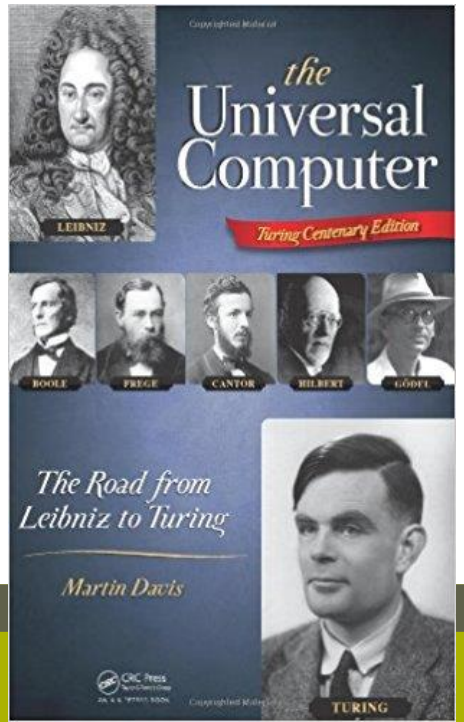

Deel III: parate kennis

2012 – 2013

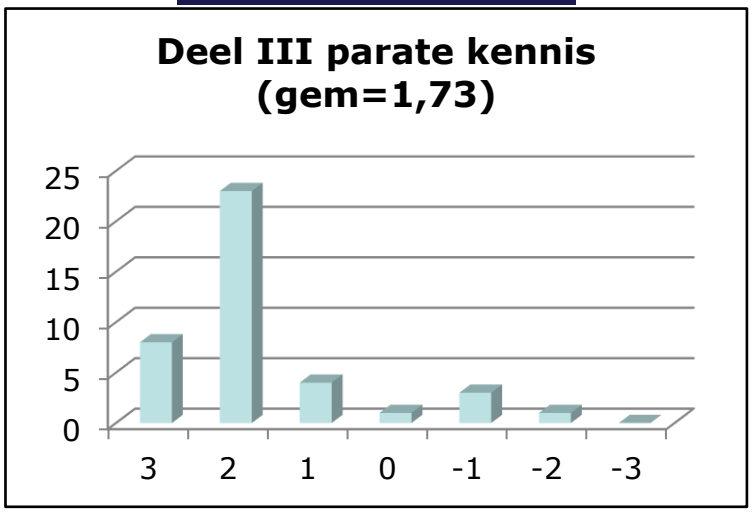

2013 – 2014

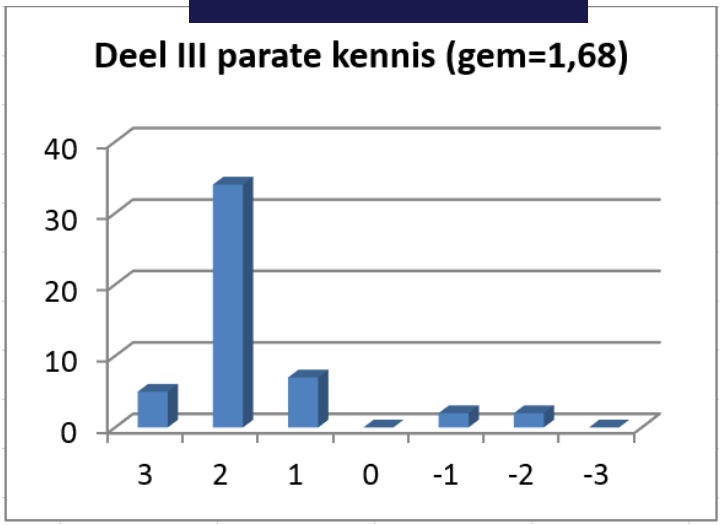

2014 – 2015

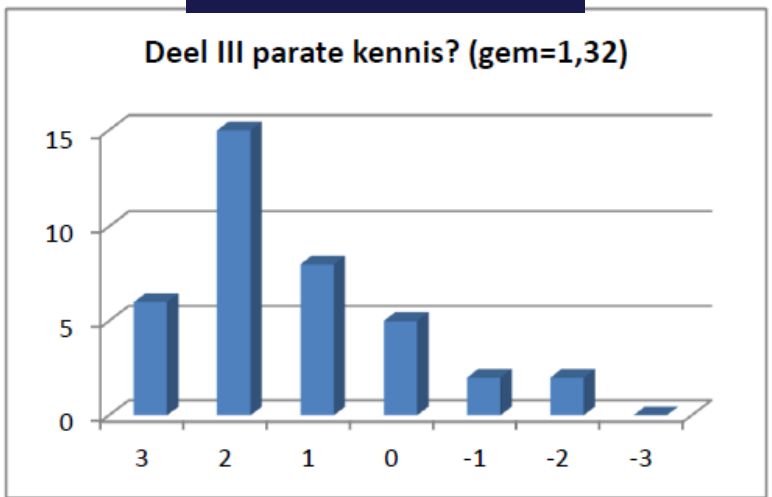

2015 – 2016

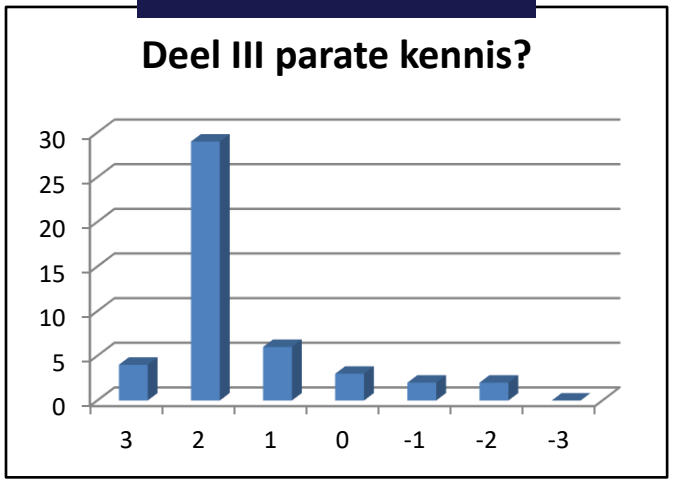

Hoofdstuk 1: Van analoog naar digitaal

Analoog rekenen

- Gebruik makend van fysische grootheden
  - Cf Babbage
- **Analoge electronica**

  http://www.chem.uoa.gr/applets/appletopamps/appl_opamps2.html
  http://www.falstad.com/circuit/ (***bekijken we later***)
- De rekenlat of 'slide rule' was lange tijd hèt rekeninstrument van de ingenieur

http://www.antiquark.com/sliderule/sim/n909es/virtual-n909-es.html

Digitale Technologie

Informatie wordt geëncodeerd als ‘digits’

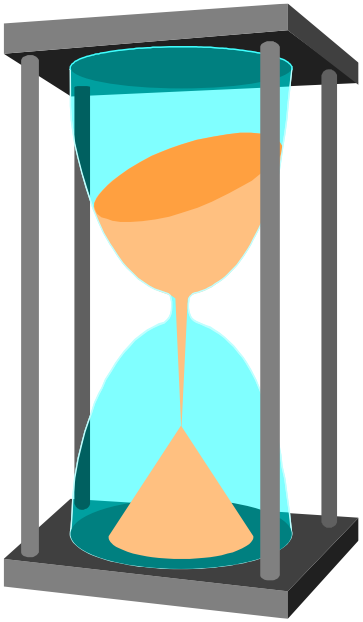

Analoog

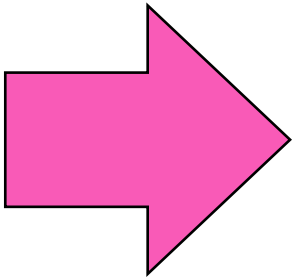

Digitaal

Muziek

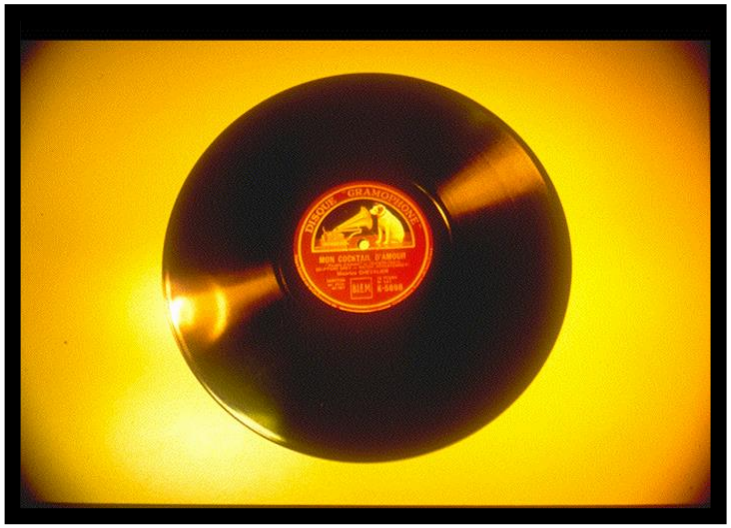

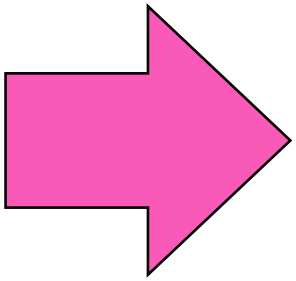

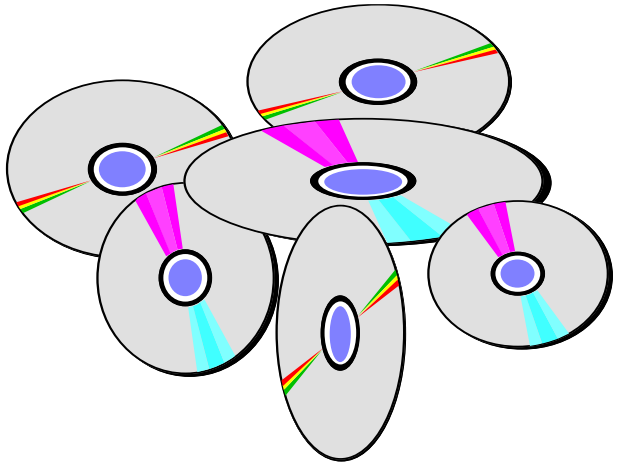

Analoog

Digitaal

informatie gecodeerd door middel van een continu veranderlijke fysische grootheid

Muziek

Mens hoort tussen 20 en 20,000 Hz

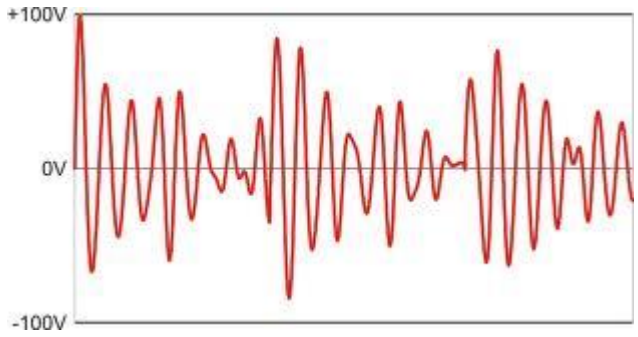


```
-096
+057
+164
+210
+219
+216
+165
-003
-117
-183
-138
-067
```

informatie gecodeerd door middel van een continu-veranderlijke fysische grootheid

Analoog

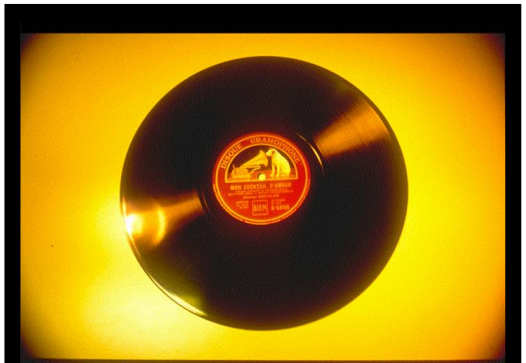

Digitaal (CD)

(44100 metingen/s)

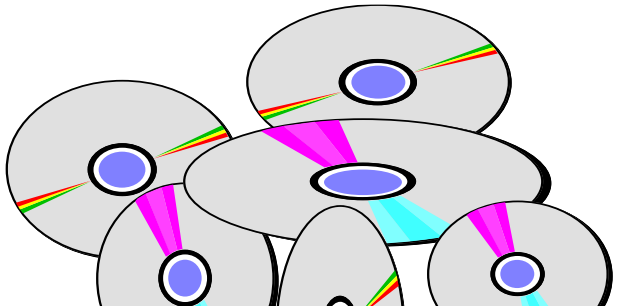

Digitaliseren

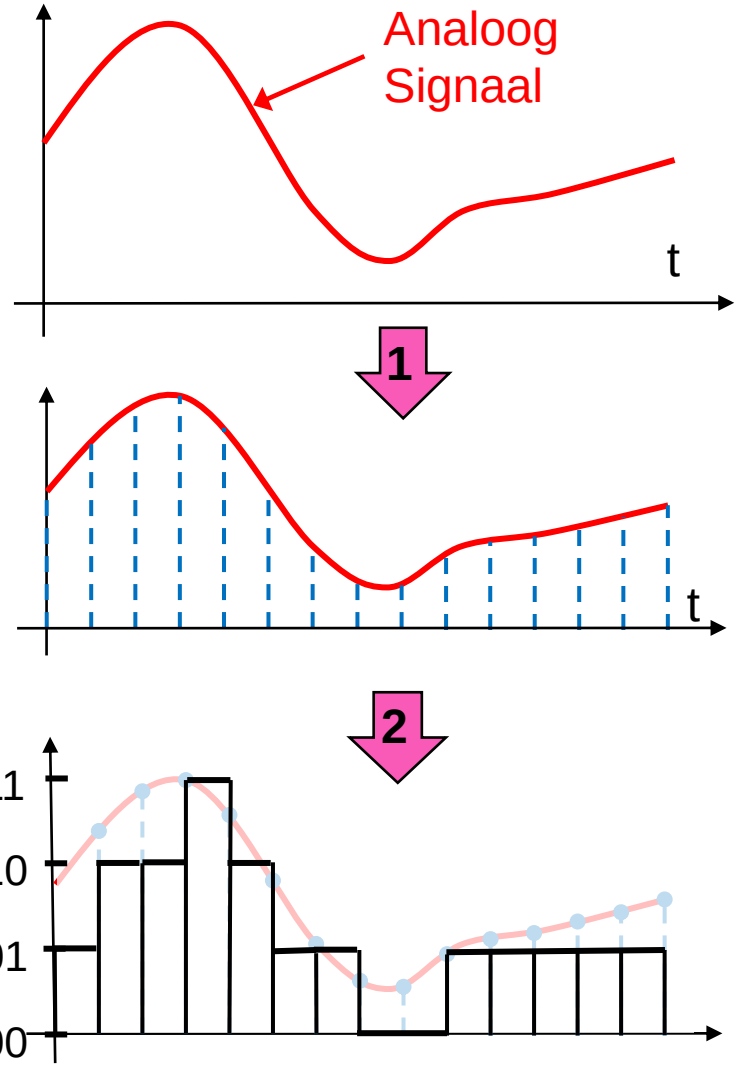

(1) Discretizeren:
samplen in de tijd

(2) Quantizatie: de amplitude in elk samplepunt voorstellen als een binair getal

(3) Alle bits achter elkaar

Digitaal signaal

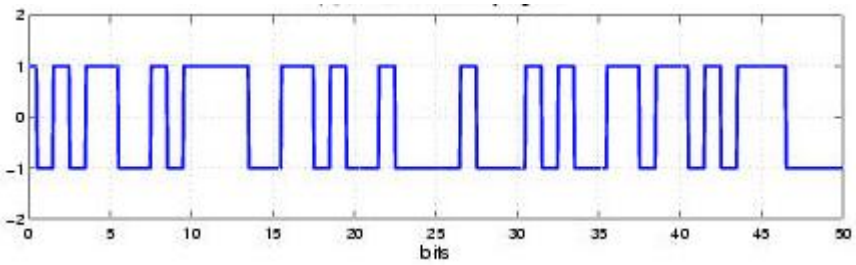

Digitaliseren van een analoog signaal (bvb muziek) gebeurt door op geregelde tijdstippen (discretizeren) de amplitude van het signaal weg te schrijven als een aantal bits (quantizeren). Alle bits achter elkaar geven het digitaal signaal.

Reconstructie van analoog signaal

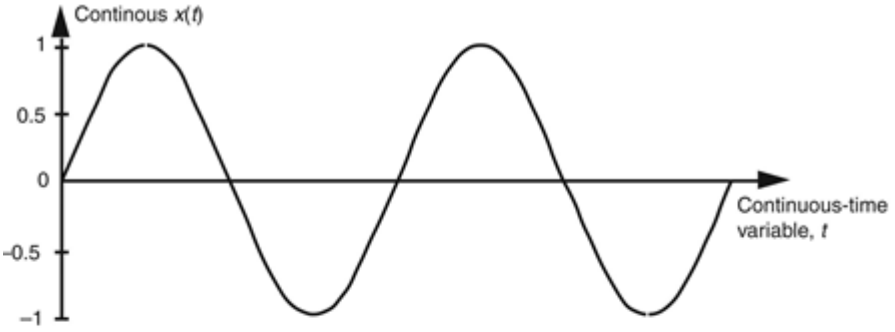

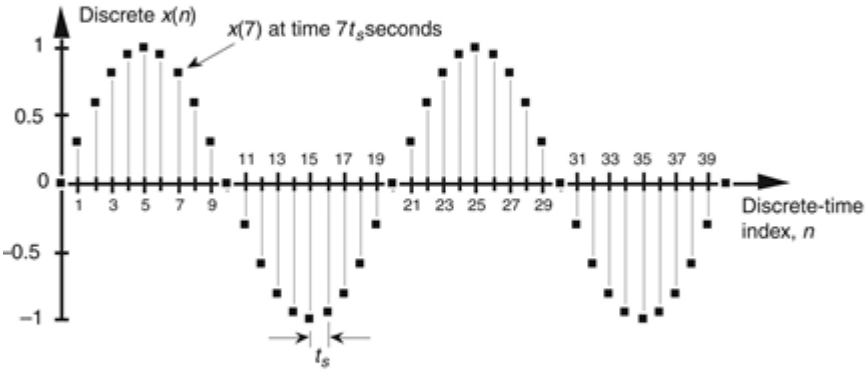

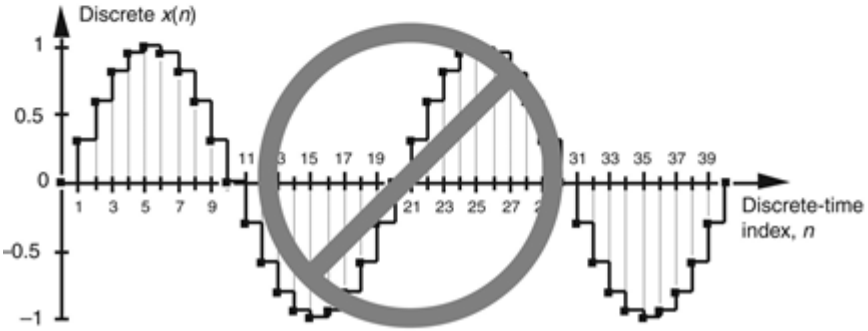

Gesampled aan 6 KHz

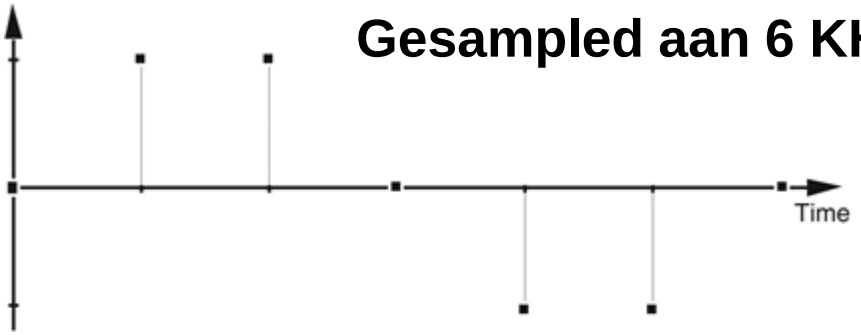

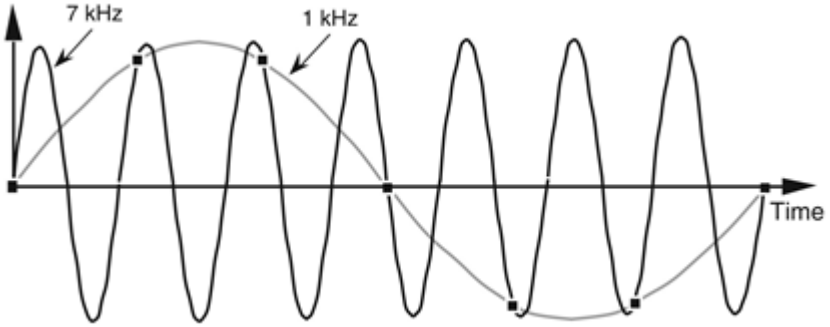

aliasing

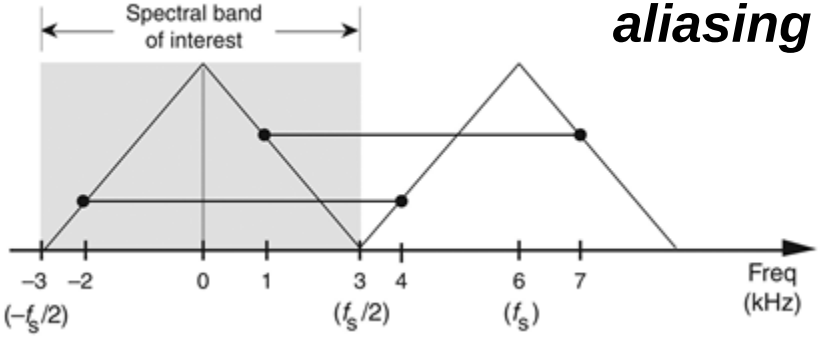

Digitalisatie van beelden

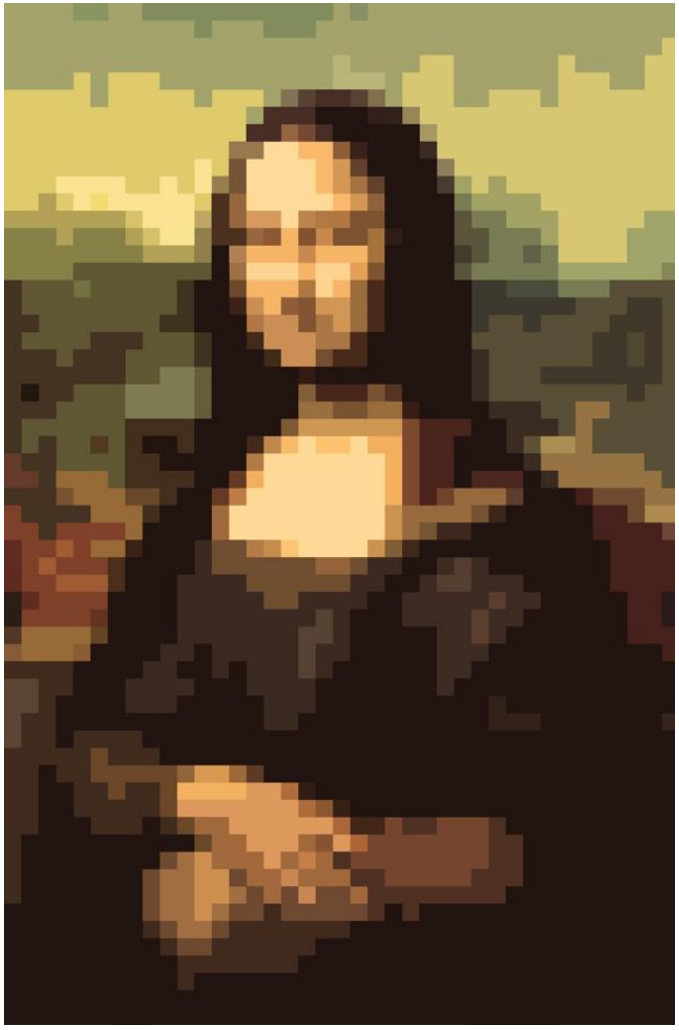

voor elk punt (pixel) de kleur opslaan
=> **bitmap**

Effect van signaal-vervormingen of ruis (noise)

Analoog signaal

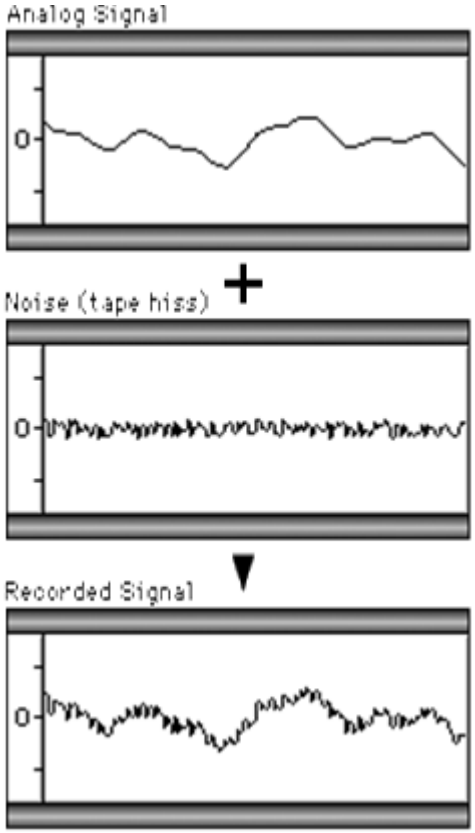

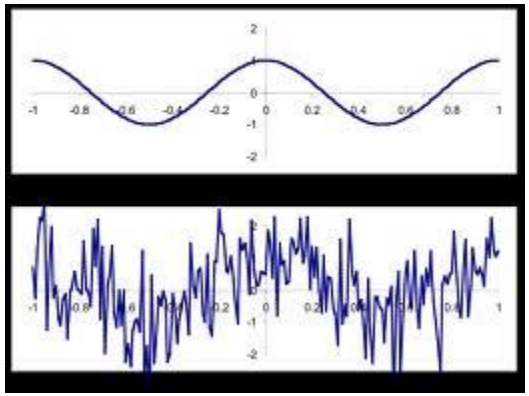

Informatieverlies

Digitaal signaal

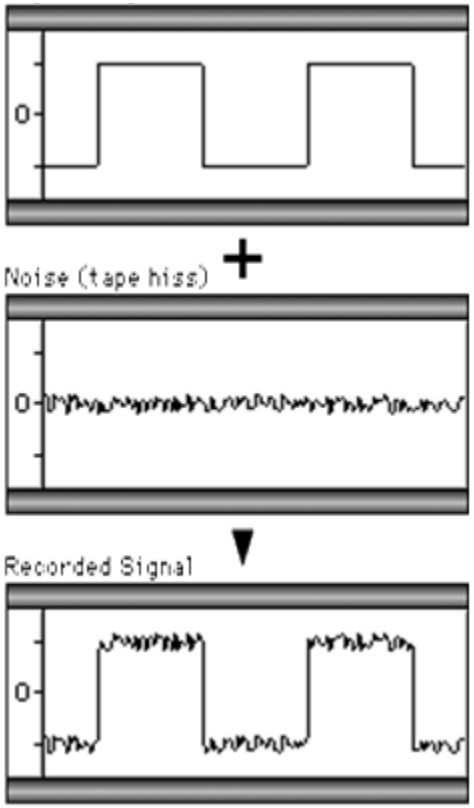

Informatie nog te herkennen

Waarom digitaal?

- Unambiguë signalen, immuun voor ruis.
  - Als ruis onder een aanvaardbaar niveau is kan men steeds nog het origineel signaal herkennen. Het is immers een 0 of een 1.
- Perfecte copieën kunnen gemaakt worden.
- Bewerkingen zonder informatieverlies
  - *Digitale signaalverwerking is mogelijk!*
- Simpel, gemakkelijk te maken.
- ➡ Digitale componenten zijn goedkoop, klein, betrouwbaar en men kan er miljoenen op een klein gebied plaatsen.

Alles dat voorgesteld kan worden door één of ander signaal/patroon, kan voorgesteld worden door bits.

Go digital! Go binary!

- Van analoog naar digitaal en binair…
- Leibniz had er al aan gedacht (zoals te zien is in zijn nota’s)
- Ook was dit de basis van de computer van Atanasoff en Berry

Waarom binair?

- *De ultieme essentie van informatie: 0 of 1 (to be or not to be)*
- In digitale toestellen gebruikt men meestal het binaire stelsel omdat binaire cijfers eenvoudig kunnen voorgesteld worden door fysische grootheden zoals een positieve of een negatieve spanning, een magnetisch veld in de ene of de andere richting of een open of gesloten schakelaar.
- Eenvoudige reconstructie: groter of kleiner dan een drempelwaarde (*threshold*) bepaalt de bitwaarde

Binaire representatie

- Een binair getal (bit) kan voorgesteld worden door 2 voltages die gegeven kunnen worden door een switch:
  - Waarde 0 = 0 Volt = switch open
  - Waarde 1 = 5 Volt = switch gesloten

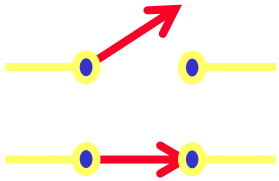

- Een getal van *n* bits kan 2^n waarden aannemen
  - 2 bits : 4 combinaties 00 01 10 11
  - 3 bits : 8 combinaties 000 001 010 011 100 101 110 111
  - 8 bits (= 1 byte) 256 combinaties
  - 16 bits: 65 536 combinaties
  - 32 bits: 4 294 967 296 combinaties

$2^{10} \approx 1000$
$2^{20} \approx 10^6$
$2^{30} \approx 10^9$

Java basic datatypes

Type	Grootte	Minimum	Maximum	Precisie
byte	8 bits	-128	127	
short	16 bits	-32 768	32 767	
int	32 bits	-2^{31}	2^{31} -1	
long	64 bits	-2^{63}	2^{63} -1	
char	16 bits	0	2^{16} - 1	
float	32 bits	-3.4×10^{38}	3.4×10^{38}	6-9 cijfers
double	64 bits	-1.7×10^{308}	1.7×10^{308}	15-17 cijfers

Voorstelling van karakters

De huidige computers gebruiken gestandaardiseerde tabellen waarin de alfanumerieke tekens die op het toetsenbord staan geassocieerd worden met binaire getallen. De meestgebruikte is de ASCII tabel.

De 128 tekens van hiernaast kunnen voorgesteld worden met 7 bits (2^7=128)

TABLE 3
ASCII CHARACTER CODES (DECIMAL)

0	Ctrl-@	32	Space	64	@	96	`
1	Ctrl-A	33	!	65	A	97	a
2	Ctrl-B	34	"	66	B	98	b
3	Ctrl-C	35	#	67	C	99	c
4	Ctrl-D	36	$	68	D	100	d
5	Ctrl-E	37	%	69	E	101	e
6	Ctrl-F	38	&	70	F	102	f
7	Ctrl-G	39	'	71	G	103	g
8	Backspace	40	(	72	H	104	h
9	Tab	41	)	73	I	105	i
10	Ctrl-J	42	*	74	J	106	j
11	Ctrl-K	43	+	75	K	107	k
12	Ctrl-L	44	,	76	L	108	l
13	Return	45	-	77	M	109	m
14	Ctrl-N	46	.	78	N	110	n
15	Ctrl-O	47	/	79	O	111	o
16	Ctrl-P	48	0	80	P	112	p
17	Ctrl-Q	49	1	81	Q	113	q
18	Ctrl-R	50	2	82	R	114	r
19	Ctrl-S	51	3	83	S	115	s
20	Ctrl-T	52	4	84	T	116	t
21	Ctrl-U	53	5	85	U	117	u
22	Ctrl-V	54	6	86	V	118	v
23	Ctrl-W	55	7	87	W	119	w
24	Ctrl-X	56	8	88	X	120	x
25	Ctrl-Y	57	9	89	Y	121	y
26	Ctrl-Z	58	:	90	Z	122	z
27	Escape	59	;	91	[	123	{
28	Ctrl-\	60	<	92	\	124	|
29	Ctrl-]	61	=	93	]	125	}
30	Ctrl-^	62	>	94	^	126	~
31	Ctrl-_	63	?	95	_	127	Delet

Binair talstelsel

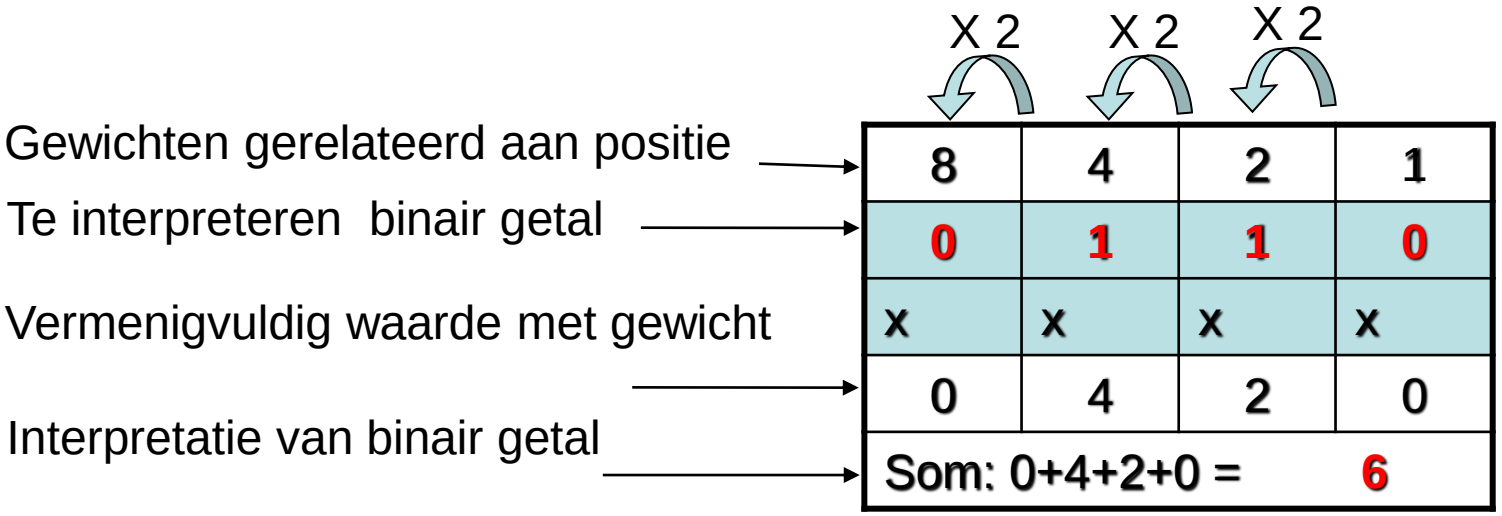

128	64	32	16	8	4	2	1	Decimale Interpretatie
1	0	0	0	0	0	1	0	130
0	1	0	1	0	1	0	1	85
0	0	1	0	1	0	0	1	41
a_7	a_6	a_5	a_4	a_3	a_2	a_1	a_0	$\sum_{i=0}^{n} a_i \cdot 2^i$

Enkele oefeningen

128	64	32	16	8	4	2	1	Decimale Interpretatie
1	0	0	0	0	0	1	0	
0	1	0	1	0	1	0	1	
0	0	1	0	1	0	0	1	

Opgave 1: Bereken de decimale interpretatie van de bovenstaande binaire getallen.
Opgave 2: Zet om naar binair: 6, 17, 31, 255
Opgave 3: Zet uw geboortedatum om in binair formaat (dag, maand en jaar apart).
Opgave 4: Hoeveel decimale getallen kunnen er voorgesteld worden aan de hand van een 10-bit binair woord?

Grootte-ordes

		Bytes	
10^3	Kilo	kB	$\approx 2^{10} = 1024$
10^6	Mega	MB	$\approx 2^{20}$
10^9	Giga	GB	$\approx 2^{30}$
10^{12}	Tera	TB	$\approx 2^{40}$
10^{15}	Peta	PB	$\approx 2^{50}$
10^{18}	Exa	EB	$\approx 2^{60}$

Vergeet nooit meer: $2^{10} \approx 1000$

Binair rekenen?

- 1 input => 1 output
  - Maar 1 niet-triviale functie: NOT
- 2 inputs => 1 output

	0	1
0	?	?
1	?	?

2^4 = 16 mogelijkheden

- Genoeg voor een basis: AND, OR, XOR, NOT

Alle functies (met meer inputs) zijn samen te stellen uit deze!!

2 inputs => 1 output: 16 mogelijkheden

	0	1
0	0	0
1	0	0

	0	1
0	0	1
1	0	1

	0	1
0	1	1
1	0	0

	0	1
0	1	1
1	1	1

	0	1
0	1	0
1	1	0

	0	1
0	0	0
1	1	1

triviaal

	0	1
0	1	0
1	0	1

	0	1
0	0	1
1	1	0

exclusive or (xor)

and

	0	1
0	1	0
1	0	0

	0	1
0	0	0
1	0	1

	0	1
0	0	0
1	1	0

	0	1
0	0	1
1	0	0

	0	1
0	0	1
1	1	1

	0	1
0	1	1
1	1	0

	0	1
0	1	1
1	0	1

	0	1
0	1	0
1	1	1

or

basisoperaties op bits en bytes

And

a \ b	0	1
0	0	0
1	0	1

Or

a \ b	0	1
0	0	1
1	1	1

Exclusive or

a \ b	0	1
0	0	1
1	1	0

a=60		**0**	**0**	**1**	**1**	**1**	**1**	**0**	**0**
b=13		**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**1**	**0**	**1**
~a	**Not**	1	1	0	0	0	0	1	1
a & b	**And**	0	0	0	0	1	1	0	0
a | b	**Or**	0	0	1	1	1	1	0	1
a ^ b	**Exclusive or**	0	0	1	1	0	0	0	1
a << 2	**Shift left**	1	1	1	1	0	0	0	0
a >> 2	**Shift right**	0	0	0	0	1	1	1	1

Zie programma **`BitwiseOperators`** in package **`voorbeelden`**

Programma van vorige tabel

Zie programma **BitwiseOperators** in package **voorbeelden**

```
public class BitwiseOperators {
    public static void main(String[] args) {
        int a = Integer.parseInt("00001101", 2); //2= basis van talstelse
        int b = 13; /* 13 = 0000 1101 */        /* a = 0011 1100 = 60 */
        int c = 0;

        c = a & b;          /* 12 = 0000 1100  and */
        System.out.println("a & b = " + c );

        c = a | b;          /* 61 = 0011 1101  or */
        System.out.println("a | b = " + c );

        c = a ^ b;          /* 49 = 0011 0001  exclusive or (xor) */
        System.out.println("a ^ b = " + c );

        c = ~a;             /*-61 = 1100 0011  not */
        System.out.println("~a = " + c );

        c = a << 2;         /* 240 = 1111 0000  shift left */
        System.out.println("a << 2 = " + c );

        c = a >> 2;         /* 15 = 1111        shift right */
        System.out.println("a >> 2  = " + c );
    }
}
```

Enkele toepassingen

Gegeven: integers x & i

```
int x = 85, i = 4;
```

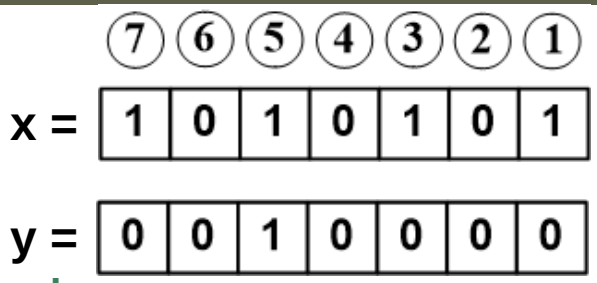

1. "Is de (i+1)-de bit van x gelijk aan 1?"

```
int y = 1 << i; // y wordt een masker genoemd
if ((x & y) > 0)
   System.out.println("De "+(i+1)+"de bit van" +x+" is 1.");
else
    System.out.println("De "+(i+1)+"de bit van" + x +" is 0.");
```

2. "Zet de (i+1)-de bit van x op 1"

```
i = 1; // we willen 2e bit op 1 zetten
y = 1 << i; // een masker met een 1 op plaats i
x |= y; // is identiek aan x = x | y;
System.out.println("x = "+x+": "+(i+1)+ "de bit is nu 1.");
```

3. "Wat zijn de waarden van de 4e tot en met de 6e bit?"

```
int z = (x >> 3) & 7; // 7 is hier ook een masker: 111
System.out.println("Bits 4 tot en met 6 van "
+Integer.toBinaryString(x)+" zijn "+Integer.toBinaryString(z));
```

Hexadecimaal talstelsel

Om de notatie van binaire getallen te verkorten wordt ook de ***hexadecimale notatie*** gebruikt. Een **hexadecimaal cijfer** beschrijft 4 bits en wordt voorgesteld door 0, 1, ..., 9, A, ..., F.

Binair	Hex.
0000	0
0001	1
0010	2
0011	3
0100	4
0101	5
0110	6
0111	7

Binair	Hex.
1000	8
1001	9
1010	A
1011	B
1100	C
1101	D
1110	E
1111	F

Vb: omzetting van 1110001101

1	1	1	0	0	0	1	1	0	1
3			8			D			

Om aan te duiden dat een getal in het hexadecimaal talstelsel is (bvb tijdens programmeren), voegen we de prefix '0x' toe: 0x38D.

Naar tiendelig talstelsel:

$0x38D = 3*16^2 + 8*16^1 + 13*16^0 = 3*256 + 8*16 + 13 = 869$

0x11 is dus gelijk aan 17